

De betekenis van vleermuizen als prooi van dagroofvogels

In een stadspark in Ridderkerk, onder de rook van Rotterdam, werd in 2010 op de plukplaats van een sperwer (*Accipiter nisus*) het stoffelijke overschot van een laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) aangetroffen. Bij het naslaan van enige literatuur kwam aan het licht dat het vangen van vleermuizen door sperwers een zeer zelden beschreven aangelegenheid is. Naar aanleiding hiervan rees bij de auteurs de vraag welke rol vleermuizen spelen als prooi van dagroofvogels.

André de Baerdemaeker & Sander D. Elzerman

In Zuid-Holland komt de laatvlieger plaatselijk algemeen voor. In de ruime omgeving van Rotterdam, waar redelijk intensief naar vleermuizen wordt gekeken, is de soort vooral present langs stadsranden en bij dorpskernen. Bij een controlebezoek aan het sperwerterritorium in het Ridderkerkse Oosterpark op 11 april 2010, werden op een boomstam de verse restanten (kop en vleugels) van een volwassen laatvlieger aangetroffen (zie foto 1). De restanten zijn verzameld en opgenomen in de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam (catalogusnummer NMR 9990-2983; foto 2). Daar kon de aanvankelijke determinatie worden bevestigd (Elzerman & de Baerdemaeker 2010).

Er zijn maar weinig gevallen bekend van door dagroofvogels gevangen vleermuizen. De meeste meldingen zijn gebaseerd op zichtwaarnemingen waarbij overdag vliegende vleermuizen door roofvogels worden belaagd. In een overzicht gegeven door Bekker en Mostert (1991) worden zes soorten Europese dagroofvogels opgegeven die alle na de middag en dan met name rond zonsondergang op vleermuizen joegen. Bij

een Britse studie werden op 420 meldingen van overdag vliegende vleermuizen dertien interacties met roofdieren vastgelegd, waarbij het in tien gevallen ging om een dagroofvogel (Speakman 1991). Het betreft hier in feite situaties waarbij de vleermuis om de één of andere reden afwijkt van zijn normale nachtelijke gedragspatroon en daarmee een buitenkans creëert voor de roofvogel in kwestie. Het is voor de dagroofvogel daarom nauwelijks profijtelijk zich toe te leggen op het vinden en vangen van vleermuizen.

De enige Nederlandse roofvogelsoort voor wie vleermuizen een min of meer serieuze bijdrage aan het menu leveren is de boomvalk (*Falco subbuteo*). Boomvalken zijn geregeld na zonsondergang actief en verschalken daarbij, naast veel insecten, ook nogal eens een vleermuis. Met name rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en laatvlieger, grote vleermuissoorten die graag in de open ruimte vliegen, moeten het daarbij geregeld ontgelden. Dat vleermuizen soms een fundamentele bijdrage kunnen leveren blijkt wel uit de vondst van een kop en zeven vleugels van laatvliegers

Predatoren van de laatvlieger.
Van links naar rechts: sperwer, boomvalk en slechtvalk.
Illustratie Wietse Bakker

onder één boomvalkennest (Langevoort 2005).

De slechtvalk (*Falco peregrinus*) staat ook bekend als predator van vleermuizen in dien gunstige omstandigheden zich voordoen. In het buitenland bestoken slechtvalken zwermen massaal uitvliegende vleermuizen bij grotten. Deze soort, die zich in Nederland veelal in verstedelijkte en geïndustrialiseerde gebieden ophoudt, jaagt ook vaak na zonsondergang, al of niet onder invloed van kunstlicht. Nederlandse meldingen van vleermuizen als prooi van slechtvalken zijn echter zeer schaars.

Vleermuizen zijn een weinig betekenisvolle, maar geen ongebruikelijke prooi

voor Nederlandse dagroofvogels. Voor vleermuizen zijn dagroofvogels waarschijnlijk wél een zeer serieuze bedreiging die mede bepalend is voor het tijdstip van het verlaten van de kolonie of rustplaats.

De auteurs zijn werkzaam bij Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Postbus 23452 3001 KL Rotterdam, a.debaerdemaeker-bsr@nmr.nl

Foto 1. Verses restanten van een laatvlieger die ten prooi viel aan een sperwer. Foto Sander Elzerman

Foto 2. Het geconserveerde stoffelijk overschot van de laatvlieger in de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Foto Jaap van Leeuwen

Verder lezen?

- Bekker J.P. & Mostert K. 1991. Predatie op vleermuizen in Nederland. *Lutra* 34(1): 1-26.

Elzerman S.D. & A. de Baerdemaeker, 2010. Laatvlieger *Eptesicus serotinus* als prooi van Sperwer *Accipiter nisus*. *De Takkeling* 18(3): 227-233.

Langevoort 2005; Boomvalk *Falco subbuteo* predeert Laatvlieger *Eptesicus serotinus*. *De Takkeling* 13(1): 91-92.

Speakman J.R. 1991. Why do insectivorous bats in Britain not fly in daylight more frequently? *Functional Ecology* 5: 518-524.

Het artikel van Sander Elzerman en André de Baerdemaeker dat in de *Takkeling*, het orgaan van de werkgroep Roofvogels Nederland, verscheen, is ook terug te lezen op de website van het Bureau Stadsnatuur Rotterdam: <http://www.bureaustadsnatuur.nl/publicaties.htm#>